

Archeologisch onderzoek noodberging Ossehaar

Inventariserend Veldonderzoek

GRONTMIJ ARCHEOLOGISCHE RAPPORTEN 748

Definitief

ISSN 1573-5710

Opdrachtgever:
Waterschap Velt en Vecht

Grontmij Nederland B.V.
Assen, 8 februari 2010

Verantwoording

Titel : Archeologisch onderzoek noodberging Ossehaar

Subtitel : Inventariserend Veldonderzoek
GRONTMIJ ARCHEOLOGISCHE RAPPORTEN 748

Projectnummer : DR 254182

Referentienummer : DR 254182

Revisie : 2

Datum : 8 februari 2010

Auteur(s) : dhr. dr. J.J. Hekman, mevr. drs. M. Osinga, mevr. H. Boon

E-mail adres : janjaap.hekman@grontmij.nl

Gecontroleerd door : mevr. drs. L. Soetens

Paraaf gecontroleerd :

Goedgekeurd door : dhr. drs. R.F.M. Onck

Paraaf goedgekeurd :

Contact : Stationsplein 12
9401 LB Assen
Postbus 29
9400 AA Assen
T +31 592 33 88 99
F +31 592 33 06 67
noord@grontmij.nl
www.grontmij.nl

Administratieve gegevens

Datum opdracht : januari 2009
concept : 13 februari 2009
definitief : 16 februari 2009, herziene versie: 8 februari 2010

Opdrachtgever : Waterschap Velt en Vecht

Uitvoerder : Grontmij Nederland B.V.
dr. J.J. Hekman (projectleider), H. Breimer, S. Huizenga

Beheer documentatie en/of vondsten : Grontmij Nederland B.V., Assen

Bevoegd gezag : Gemeente Coevorden

Contactpersoon : Dhr. drs. E.A.A. van der Kuijl

Locatie : gemeente : Coevorden
plaats : Coevorden
toponiem : Ossehaar

RD-coördinaten : N x: 248.150 / y: 521.331
O x: 249.127 / y: 520.979
Z x: 248.593 / y: 520.574
W x: 279.939 / y: 520.696

kaartblad : 22E
afm. plangebied : 2,8 km

AMK : monumentnr. : n.v.t.

Archis2 : CIS-code : 33401

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	5
1.1	Algemeen.....	5
1.2	Aanleiding en doel.....	5
2	Bureauonderzoek.....	7
2.1	Werkwijze.....	7
2.2	Geologie.....	7
2.3	Geomorfologie.....	8
2.4	Bodem.....	8
2.5	Historische situatie.....	8
2.6	Bewoningsgeschiedenis.....	8
2.7	Archeologie.....	9
2.7.1	Archeologische Monumentenkaart (AMK).....	9
2.7.2	Archeologisch Informatiesysteem (Archis).....	9
2.7.3	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW).....	10
2.7.4	Cultuurhistorische Waardenkaart.....	10
2.7.5	Kennisinfrastructuur Cultuurhistorie (KICH).....	10
2.8	Archeologische verwachting.....	10
3	Veldonderzoek.....	11
3.1	Werkwijze.....	11
3.2	Resultaten veldonderzoek.....	11
3.3	Conclusies veldonderzoek.....	11
4	Evaluatie.....	12
4.1	Conclusies.....	12
4.2	Advies.....	12

Bijlage 1: Locatie plangebied

Bijlage 2: Historische kaart 1781

Bijlage 3: Historische kaart 1773-1794

Bijlage 4: Archeologische basiskaart

Bijlage 5: Scheidsloot in historische bronnen

Bijlage 6: Locatie boringen

Bijlage 7: Boorprofielen

1 Inleiding

1.1 Algemeen

In opdracht van Waterschap Velt en Vecht heeft Grontmij Nederland B.V. een archeologisch onderzoek uitgevoerd voor een tracé in het gebied Ossehaar, ten oosten van Coevorden. Het onderzoek heeft bestaan uit een bureaustudie, het uitvoeren van een verkennend inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van boringen en de rapportage hierover. Het onderzoek is uitgevoerd conform de provinciale richtlijnen. Er is een booronderzoek uitgevoerd met aandacht voor geomorfologie, bodemopbouw en de mate van bodemverstoring. Tevens is gelet op de aanwezigheid van eventuele archeologische resten.

De totale oppervlakte van het te onderzoeken tracé bedraagt circa 2,8 km. De exacte locatie van het plangebied wordt weergegeven in Bijlage 1. Het maaiveld ter plaatse van het plangebied ligt gemiddeld op 9,7 m +NAP.

De betreffende werkzaamheden zijn conform de richtlijnen van het handboek Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA 3.1) uitgevoerd. Grontmij beschikt over een eigen opgravingsvergunning afgegeven door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE).

1.2 Aanleiding en doel

Het plangebied betreft een gebied ten oosten van Coevorden waar een noodwaterbergingszone zal worden ingericht. Bij de aanleg van kades en/of andere waterkerende constructies kunnen bodemingrepen uitgevoerd worden (o.a. in de vorm van het graven van bermsloten) waarbij mogelijk aanwezige archeologische waarden verstoord en/of vernietigd kunnen worden. Derhalve dienen de archeologische waarden binnen het plangebied in kaart te worden gebracht.

Allereerst is een bureauonderzoek uitgevoerd, waarbij een specifiek verwachtingsmodel is opgesteld. Op basis van dit verwachtingsmodel is binnen het plangebied een inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van boringen uitgevoerd, waarbij de archeologische verwachting uit het bureauonderzoek in het veld is getoetst. Doel van het onderzoek is de mate van intactheid van de bodemopbouw ter plaatse van de geplande bodemingrepen vast te stellen en daarmee de locaties te begrenzen waar vervolgens eventueel aanwezige intacte archeologische vindplaatsen opgespoord kunnen worden.

Op basis van de resultaten van het verkennende onderzoek zal een nader advies worden gegeven met betrekking tot de noodzaak van eventueel archeologisch vervolgonderzoek en, indien dit het geval is, uit welke stappen dit zou moeten bestaan. Dit advies dient te worden voorgelegd aan de bevoegde overheid.

Figuur 1. Luchtfoto plangebied Ossehaar

2 Bureauonderzoek

2.1 Werkwijze

Het doel van het bureauonderzoek is om de bekende en potentiële archeologische waarden van het plangebied in kaart te brengen. Hierbij is gebruik gemaakt van bodemkaarten en van geologische, topografische en historische kaarten, het Archeologisch Informatiesysteem (Archis2) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), de Archeologische Monumentenkaart (AMK), de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) en overige relevante literatuur. Aan de hand van deze gegevens is een specifieke archeologische verwachting opgesteld.

2.2 Geologie

De afzettingen die in het plangebied aan de oppervlakte voorkomen, dateren uit het Pleistoceen (zie Tabel 2.1). Plaatselijk zijn de Pleistocene afzettingen afgedekt met veen dat in het Holoceen is ontstaan.

Tabel 2.1 Indeling van het Kwartair

chronostratigrafie		jaren geleden		
Kwartair	Holoceen	Subatlanticum	3.000 - heden	
		Subboreaal	5.000 - 3.000	
		Atlanticum	8.000 - 5.000	
		Boreaal	9.000 - 8.000	
		Preboreaal	10.000 - 9.000	
	Pleistoceen	Laat		130.000 - 10.000
			<i>Weichselien (ijstijd)</i>	120.000 - 10.000
			<i>Eemien</i>	130.000 - 120.000
		Midden		800.000 - 130.000
			<i>Saalien (ijstijd)</i>	200.000 - 130.000
			<i>Elsterien (ijstijd)</i>	400.000 - 315.000
Vroeg		2.400.000 - 800.000		

De basis van de afzettingen in het plangebied wordt gevormd door materiaal dat is afgezet in het Saalien. In deze ijstijd was het noordelijke deel van Nederland bedekt met landijs. Aan de onderzijde van het ijspakket werd een grondmorene afgezet, die doorgaans wordt aangeduid als *keileem*. Deze afzettingen worden gerekend tot het Laagpakket van Gieten binnen de Formatie van Drente. Het betreft zandige leem of lemig zand met grind, stenen en blokken

Het klimaat in de laatste ijstijd, het Weichselien, wordt gekenmerkt door droogte en kou. In deze periode wisselden koude en minder koude perioden elkaar af. In koude perioden speelden vooral eolische processen een rol. Er trad op grote schaal winderosie op. Op lokale schaal traden verstuivingen op die het oppervlak bedekt hebben met een laag zand, die doorgaans aangeduid wordt als *dekzand*. Deze afzettingen worden gerekend tot het Laagpakket van Wierden binnen de Formatie van Boxtel.

Vanaf het Holoceen ontstonden gunstige condities voor grootschalige veengroei in een relatief warm en vochtig klimaat. De hoger gelegen gebieden, waar de dekzandkopen liggen, zijn niet bedekt door het veen. Dit veen is in de vroege middeleeuwen voor het eerst ontgonnen.

2.3 Geomorfologie

De Geomorfologische kaart¹ geeft de mate van reliëf en de vormen die in het landschap te onderscheiden zijn aan. Het plangebied ligt in een gebied van een beekdalbodem met veen (eenheid 1R4) met plaatselijk kleine gebieden zonder veen maar nog relatief laaggelegen (eenheid 2R5). Direct ten noorden van het Stieltjeskanaal ligt een zone met storthoop of opgehoogd of opgespoten terrein (eenheid 3F12). Ten zuiden van het plangebied liggen een groot aantal zuidwest-noordoost georiënteerde dekzandopduikingen al dan niet met oud-bouwalanddek (eenheid 3K14).

2.4 Bodem

De bodems in het plangebied bestaan volgens de Bodemkaart² uit enkele noordoost-zuidwest georiënteerde zones. Van noord naar zuid zijn dat achtereenvolgens associaties van enkele afwisselend voorkomende bodemtypes venige beekdalgronden (eenheid ABv; grondwatertrap II*) en moerige podzolgronden met een moerige bovenlaag (eenheid vWp; grondwatertrap III), doorsneden door stroken veldpodzolgronden bestaande uit leemarm of zwak lemig zand (eenheid Hn21; grondwatertrap VI).

2.5 Historische situatie

De stad Coevorden staat al op de vroegste historische kaarten aangegeven.³ Het gebied om Coevorden heen, vooral ten oosten van Coevorden, bestond uit woeste gronden en moerassen. Op een historische kaart uit 1781 is het plangebied te zien als een soort verhoging in het landschap (Zie Bijlage 2). Op de kaart in de Hottinger-atlas van 1773-1794 ligt het onderzoeksgebied in het kaartbeeld ten zuiden van "De Hooge Osse Haar". De kaart toont ten oosten van Coevorden een onbebouwd gebied met woeste gronden die nog niet in cultuur zijn gebracht en doorsneden zijn door enkele wegen, de Reindersdijk en het Drostendiep (zie Bijlage 3). Op de zogenaamde Bonne-kaarten⁴ van rond 1900 ligt het onderzoeksgebied in een grote zone van onbebouwde terreinen ten oosten van Coevorden. Het plangebied heeft een regelmatige verkaveling die verband houdt met de vervening en ontginning in dit gebied. De huidige verkaveling is vrijwel geheel onveranderd gebleven ten opzichte van die uit de periode rond 1900. Langs de zuidzijde van het geplande noodbergingsgebied loopt een voormalige markegrens tussen Coevorden en Dalen, de zogenaamde Scheidsloot. De huidige ligging van deze waterloop is mogelijk niet gelijk aan de oorspronkelijke loop, waarvan de oudste vermelding in historische bronnen teruggaat tot in de 15^e eeuw (zie Bijlage 5).

2.6 Bewoningsgeschiedenis

Coevorden is gesticht op de plek waar het Drostendiep, het Loodiep en het Schoonebekerdiep in de Kleine Vecht samenkomen. De nederzetting is gelegen op een lange dekzandrug in het landschap, die een belangrijke verbinding vormde met het Drentse zandgebied. Het plangebied ligt in de uitlopers van deze landengte en ligt in een gebied met dekzandruggen en rivierduinen.⁵ Dergelijke rivierduinen zijn zeer geschikt voor bewoning door jager-verzamelaars uit de Steentijd, en het is ook bekend dat in de omgeving rond Coevorden prehistorische bewoning heeft plaatsgevonden.

Het toponiem "Haar" betekent zandige heuvelrug. Het gebied met het toponiem Ossehaar ligt zowel ten noorden als ten zuiden van het Stieltjeskanaal, dat tussen 1882 en 1884 is gegraven.⁶ Het plangebied ligt ten zuiden van het Stieltjeskanaal. De ontginning van de gebieden rond Coevorden heeft pas in de tweede helft van de 19^e eeuw plaatsgevonden, maar het topo-

¹ Stiboka, 1983. Geomorfologische kaart van Nederland 1: 50.000, blad 22/23 Coevorden/Nieuw-Schoonebeek. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

² Stiboka, 1989. Bodemkaart van Nederland 1:50.000, blad 22 West en Oost Coevorden. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

³ Zie bijvoorbeeld www.watwaswaar.nl

⁴ Te raadplegen via Archis2

⁵ Monumenten Inventarisatie Project Drenthe, 1989. *Jongere bouwkunst en stedenbouw 1850-1940. Gemeentebescrijving Coevorden.* p 1.

⁶ <http://www.encyclopediedrenthe.nl>

niem is veel ouder. Blijkbaar had het dus een bepaalde betekenis in het landschap. Misschien als een hoger gelegen deel in het landschap waar (rond)vee kon lopen.

Tabel 2.2 Overzicht van archeologische perioden⁷

Periode	Tijd		
Laat-Paleolithicum (Oude Steentijd)		tot	9.000 v.Chr.
Mesolithicum (Midden Steentijd)	9.000 v.Chr.	-	4.900 v.Chr.
Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	5.325 v.Chr.	-	1.900 v.Chr.
Bronstijd	1.900 v.Chr.	-	800 v.Chr.
IJzertijd	800 v.Chr.	-	12 v.Chr.
Romeinse Tijd	12 v.Chr.	-	450 n.Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1.050 n.Chr.
Late Middeleeuwen	1.050	-	1.500 n.Chr.
Nieuwe Tijd	1.500	-	heden

2.7 Archeologie

2.7.1 Archeologische Monumentenkaart (AMK)

De AMK bevat een overzicht van belangrijke archeologische terreinen in Nederland. De terreinen zijn beoordeeld op verschillende criteria (kwaliteit, zeldzaamheid, representativiteit, ensemblewaarde en belevingswaarde). Op grond daarvan zijn de terreinen ingedeeld in categorieën met archeologische waarde, hoge archeologische waarde en zeer hoge archeologische waarde (o.a. de beschermde monumenten). De AMK is in samenwerking met de betreffende provincie en gemeentelijk archeologen ontwikkeld.

Binnen het onderzoeksgebied ligt één AMK-terrein (Monumentnummer 2750). Het betreft een terrein van archeologische waarde waar resten van vuurstenen afslagen zijn gevonden op een dekzandopduiking circa 20 m ten noorden van de Scheidsloot (zie ARCHIS-waarnemingsnr 300263).

2.7.2 Archeologisch Informatiesysteem (Archis)

In Archis van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) staan alle bekende archeologische waarnemingen geregistreerd. In het plangebied zijn drie waarnemingen geregistreerd (Bijlage 4).

Binnen de begrenzingen van het onderzoeksgebied, maar niet op het onderzochte tracé liggen drie ARCHIS-waarnemingen. ARCHIS-waarnemingsnummer 200263 betreft de vondst van enkele vuurstenen afslagen daterend uit het Mesolithicum op een terrein circa 20 m ten noorden van de Scheidsloot (zie ook Monumentnummer 2750). Er zijn geen verdere details geregistreerd over de exacte vondstlocatie van deze afslagen of hun context.

In de directe omgeving van het onderzoeksgebied zijn nog enkele waarnemingen geregistreerd. Voor zover niet geassocieerd met de in de directe omgeving van het onderzoeksgebied gelegen archeologische monumenten betreffen dit de ARCHIS-waarnemingen 453, 300129, 300125 en 300167. ARCHIS-waarnemingsnummer 300125 betreft de vondst van een vuurstenen klingfragment daterend uit het Mesolithicum op een zandopduiking circa 250 m ten zuiden van de Scheidsloot. ARCHIS-waarnemingsnummer 300129 betreft de vondst van twee vuurstenen afslagen daterend uit het Mesolithicum op een langgerekte zandrug circa 450 m ten zuiden van

⁷ Voor de dateringen is gebruik gemaakt van Lanting, J.N. & J. van der Plicht, 1996. De C14-chronologie van de Nederlandse Pre- en Protohistorie, I: Laat-Paleolithicum. In: *Palaeohistoria* 37/38 (1995-1996), pp. 71-125; Lanting, J.N. & J. van der Plicht, 2000. De C14-chronologie van de Nederlandse Pre- en Protohistorie, II: Mesolithicum. In: *Palaeohistoria* 39/40 (1997-1998), pp. 99-164; Lanting, J.N. & J. van der Plicht, 2002. De C14-chronologie van de Nederlandse Pre- en Protohistorie, III: Neolithicum. In: *Palaeohistoria* 41/42 (1999-2000), pp. 99-164.

het Stieltjeskanaal. ARCHIS-waarnemingsnummers 453 en 300167 betreffen de vondsten van een vuursteen bijl daterend uit het Midden Neolithicum (453) en een andere vuursteen bijl uit het Vroeg Neolithicum (300167).

2.7.3 Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW)

De IKAW geeft voor heel Nederland de trefkans aan op de aanwezigheid van archeologische resten. Die trefkans is aangegeven in vier categorieën: een hoge, middelhoge, lage en zeer lage trefkans. De kaart is voornamelijk gebaseerd op de bodemkaart.

Op de IKAW heeft het onderzoeksgebied een gedeeltelijk lage en een middelhoge trefkans op archeologische resten gekregen. De zones met een middelhoge trefkans zijn gerelateerd aan enerzijds dekzandopduikingen (in de vorm van zuidwest-noordoost georiënteerde ruggen) of beekdalen.

2.7.4 Cultuurhistorische Waardenkaart

In aanvulling op de landelijke verwachtingskaarten hebben veel provincies eigen verwachtingskaarten vervaardigd, waarin veel lokale gebiedskennis is opgenomen. Deze kaarten hebben over het algemeen een hoger detailniveau dan de landelijke kaarten. De Cultuurhistorische Waardenkaart van de provincie Drenthe geeft inzicht in de archeologische, historisch-stedenbouwkundige en de historisch-geografische waarden van de regio.

Op de CHW van Drenthe zijn geen aanvullende archeologische gegevens opgenomen. Het onderzoeksgebied ligt in een brede globaal noord-zuid lopende zone van een beekdal met op enkele kleine locaties een licht hoogteverschil (locaties van dekzandopduikingen).

2.7.5 Kennisinstructuur Cultuurhistorie (KICH)

De KICH heeft alle bekende archeologische en bouwkundige monumenten en historisch-geografische informatie samengebracht in een digitale kaart. Via deze kaart zijn cultuurhistorische waarden eenvoudig per gebied te bekijken. Het raadplegen van KICH heeft voor het plangebied geen aanvullende informatie opgeleverd met betrekking tot archeologie.

2.8 Archeologische verwachting

Op basis van de geraadpleegde bronnen geldt voor het plangebied grotendeels een middelhoge archeologische verwachting. In het plangebied liggen verspreid enkele dekzandopduikingen met veldpodzolen die waarschijnlijk onthoofd of anderszins in de top zijn aangetast door (sub)recente landbouwactiviteiten. De flanken van dergelijke relatief iets hogere delen in het landschap zijn potentiële locaties voor Steentijdnederzettingen. Gezien de aanwezigheid van Mesolithische en Neolithische vondsten langs de zuid- en oostzijde van het plangebied geldt hier een middelhoge archeologische verwachting op het aantreffen van archeologische waarden uit de Steentijd. Deze waarden kunnen direct onder de bouwvoor aanwezig zijn.

Vanwege de afdekking van het pleistocene oppervlak door veen vanaf het Neolithicum geldt voor de jongere archeologische perioden (IJzertijd t/m Middeleeuwen/Nieuwe tijd) een lage archeologische verwachting op het aantreffen van archeologische nederzettingen. Andersoortige vindplaatsen of vondsten uit de Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd die te maken hebben met krijgshandelingen of andere militaire activiteiten kunnen in het gebied aanwezig zijn. De archeologische verwachting op het aantreffen van dergelijke vondsten is laag tot middelhoog.

3 Veldonderzoek

3.1 Werkwijze

Het veldwerk voor het inventariserende veldonderzoek is verricht op 31 januari en 3 februari 2009 door een archeoloog (dr. J.J. Hekman) en een veldbodemkundig karteerder. Hierbij zijn 65 handmatige grondboringen verricht met behulp van een Edelmanboor met een diameter van 8 cm. De boringen zijn uitgevoerd tot 30 cm in de C-horizont en tot een maximale diepte van 3 m beneden maaiveld. Het archeologisch onderzoek is in combinatie met een milieukundig onderzoek uitgevoerd.

De opgeboorde grond is onderzocht op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals verbrand of bewerkt vuursteen, houtskool, verbrand bot, aardewerk. Verder is gekeken naar bodemverkleuringen die zouden kunnen wijzen op mogelijke vegetatie- en/of cultuurlagen. Relevante lagen zijn gezeefd op een 4 mm zeef. De boorprofielen zijn beschreven conform NEN5104 en de STIBOKA legenda. De boorpunten zijn ingemeten met behulp van DGPS en de hoogte van het maaiveld ter plaatse van de boringen is bepaald ten opzichte van NAP.

3.2 Resultaten veldonderzoek

De locaties van de boringen worden weergegeven in 6. De boorprofielen zijn opgenomen in Bijlage 7.

De laagopeenvolging bestaat van boven naar beneden uit een circa 0,2 tot 0,4 dikke bouwvoor/verstoorde laag van zand (donkergrijsbruin, matig fijn, matig humeus). In de boringen 1, 3, 5 en 7 is de bouwvoor veen (bruin, zwak zandig, veraard veen; zogenaamd bolsterveen). In een aantal boringen is een diepe verstoring aangetroffen tot 0,8 tot 1,4 m onder het maaiveld (boringen 19 t/m 21, 23 t/m 26, 41).

Onder de bouwvoor en anders onder de verstoorde laag ligt zand (bruingeel tot lichtgeel, matig fijn of soms matig grof, zwak siltig of lemig). In een aantal boringen is in de top van dit zand bodemvorming opgemerkt (boringen 1, 3, 5, 7, 9, 16, 17, 19 en 22). Het betreft in alle gevallen een restant van de BC-horizont. Resten van de E- en B-horizont zijn soms in brokken of spikkels opgemerkt in de bouwvoor/verstoorde laag. In enkele boringen (11, 18, 20), ligt onder de bouwvoor een moerige laag bestaande uit sterk humeus zand met plantenresten met een dikte van circa 0,3 tot 0,4 m. In de boringen 25, 34, 38 en 60 is keileem aangeboord op 1,4 m en 3,4 m (boring 60).

Boring 47 heeft een afwijkende laagopeenvolging. Onder de 0,45 m dikke bouwvoor (zand) ligt een veenpakket bestaande uit 0,4 m veraard, licht zandig veen, vervolgens 0,45 m amorf veen (zwart, mineraalarm); dan 0,2 m rietveen (bruin, mineraalarm). Onder dit veen, op 1,5 m onder het maaiveld, ligt zand (lichtgeel, zwak siltig, matig grof).

3.3 Conclusies veldonderzoek

De resultaten uit de boringen laten zien dat plaatselijk bodemvorming aanwezig is. De podzol is in alle gevallen verstoord tot in de BC-horizont. In een aantal boringen is een restant van een veendek aangetroffen en in één boring is ruim 1 m veenpakket intact aanwezig. De boringen direct ten noorden van de nieuwe wijk Ossehaar zijn grotendeels verstoord tot 0,7 of 1,9 m onder het maaiveld. Dit zal verband houden met de bouwwerkzaamheden bij de aanleg van deze wijk. In de boringen langs de zuidzijde van het geplande noodbergingsgebied (langs de huidige Scheidsloot) zijn geen aanwijzingen in de laagopeenvolging in de boringen opgemerkt die duiden op de aanwezigheid van een gegraven oude watergang of vroegere loop van de Scheidsloot. Er zijn in de boringen geen archeologische indicatoren aangetroffen.

4 Evaluatie

4.1 Conclusies

In opdracht van het Waterschap Velt en Vecht heeft Grontmij een archeologisch onderzoek uitgevoerd voor de locatie Ossehaar, ten oosten van Coevorden. Het onderzoek heeft bestaan uit een beknopt bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek.

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat er een middelhoge verwachting bestaat voor het aantreffen van archeologische resten uit de Steentijd, met name uit het Mesolithicum en Neolithicum. Er geldt een lage tot middelhoge verwachting op het aantreffen van vondsten uit de periode Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd die te maken kunnen hebben met militaire activiteiten in dit gebied.

Uit het veldonderzoek is gebleken dat de bodem in het plangebied bestaat uit zand of veen op zand. Een groot deel van de boringen tonen een tot in de pleistocene ondergrond verstoorde bodemopbouw. Er zijn in de boringen geen archeologische indicatoren waargenomen. Er zijn geen aanwijzingen aangetroffen in het booronderzoek voor de aanwezigheid van archeologische nederzettingen. Er zijn in de boringen geen aanwijzingen aangetroffen die duiden op een andere loop van de Scheidsloot ten opzichte van de huidige.

4.2 Advies

Op basis van de resultaten van het verkennend inventariserend veldonderzoek wordt voor het plangebied geen vervolgonderzoek aanbevolen ten aanzien van nederzettingen uit de periode Steentijd t/m Nieuwe tijd. Wanneer er wijzingen komen in de plannen voor het tracé van de kades of andere nieuwe bodemingrepen, dient voorafgaand aanvullend verkennend booronderzoek uitgevoerd te worden ter plekke van de nieuwe plannen.

Ten aanzien van het vaststellen van de oorspronkelijke ligging van de Scheidsloot wordt aanbevolen om voorafgaand aan de uitvoering van grondroerende werkzaamheden de oude loop van de Scheidsloot te traceren en te documenteren door middel van enkele proefsleuven haaks op die vermoedelijke oude loop. De vermoedelijke oude loop dient te worden afgeleid vanuit historisch kaartmateriaal en geprojecteerd op de huidige topografische ondergrond. Voorafgaand aan dit gravend onderzoek zal een door de bevoegde overheid goedgekeurd Programma van Eisen opgesteld moeten worden.

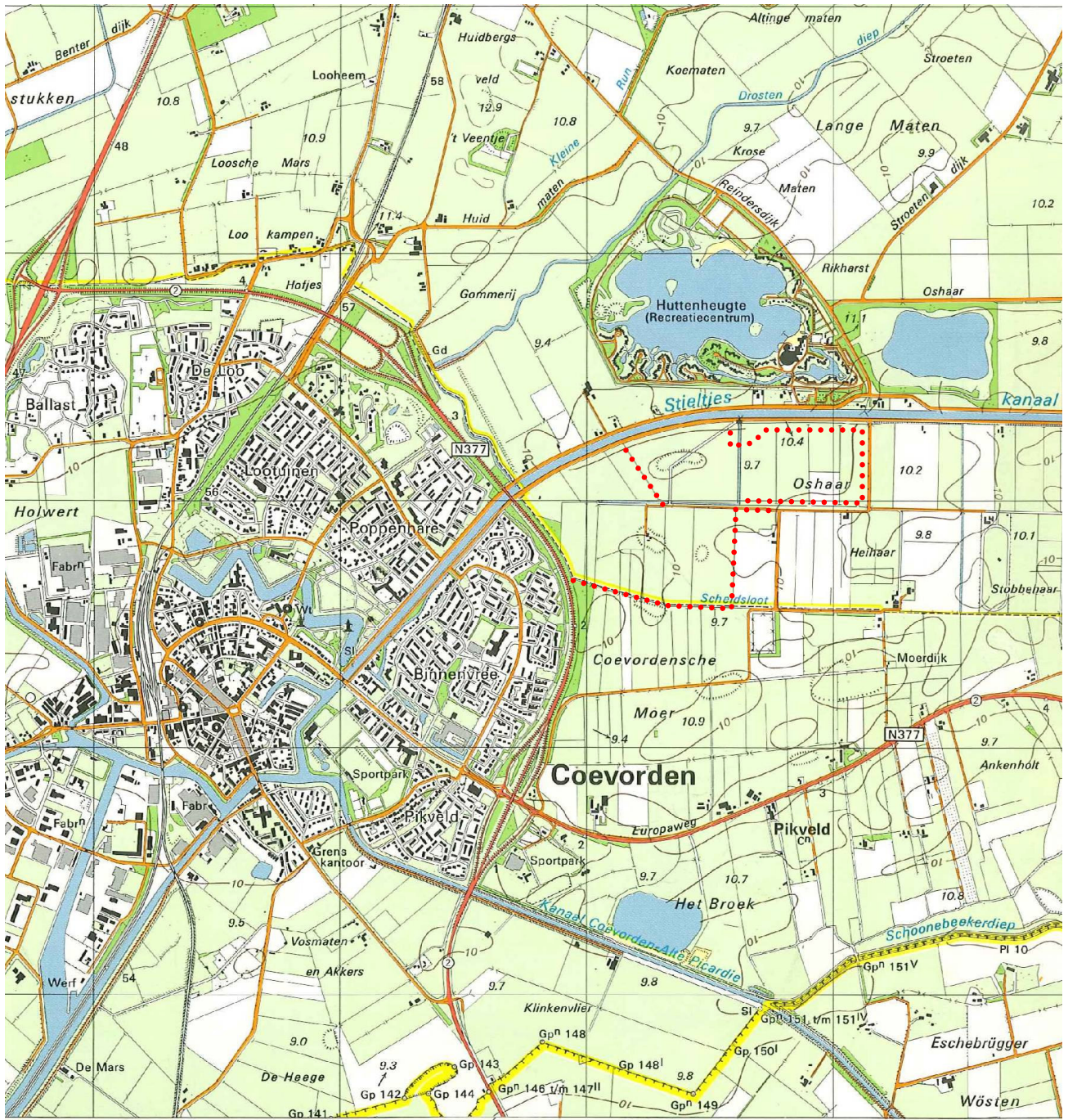
Voor de overige deel van het plangebied en de geplande locaties van de kades kunnen de voorgenomen bodemingrepen zonder archeologisch voorbehoud worden uitgevoerd.

Het onderzoek is overeenkomstig de provinciale richtlijnen gebaseerd op een steekproef. Wanneer bij de uitvoering onverhoopt grondsporen en/of vondsten worden aangetroffen, dient hiervan direct melding gemaakt te worden bij de gemeente Coevorden, Afdeling Beleid en Strategie, drs. E.A.A. van der Kuijl, postbus 2, 7740 AA Coevorden (tel. 06-51873933) en de provinciaal archeoloog, dr. W.A.B. van der Sanden, Drents Plateau, Stationsstraat 11, 9401 KV Assen (tel. 0592-305932, mobiel 06-22662601, e-mail w.sanden@drentsplateau.nl).

Er wordt geadviseerd met betrekking tot de resultaten van het onderzoek en deze aanbeveling contact op te nemen met de bevoegde overheid.

Bijlage 1

Locatie plangebied

Projectnummer DR 254182	Datum 06-02-09	Bijlage 1	Formaat A4	GAR-nummer 748	CIS-code 33401	Getekend HB	Controle MO	Accoord JJH	Schaal 1:25.000
----------------------------	-------------------	--------------	---------------	-------------------	-------------------	----------------	----------------	----------------	--------------------

Project
IVO Noodbergingsgebied Ossehaar

Oprachtgever
Waterschap Velt en Vecht

Onderdeel
 Locatie plangebied

Noord Postbus 29, 9400 AA Assen, T +31 592 33 88 99, F +31 592 33 06 67

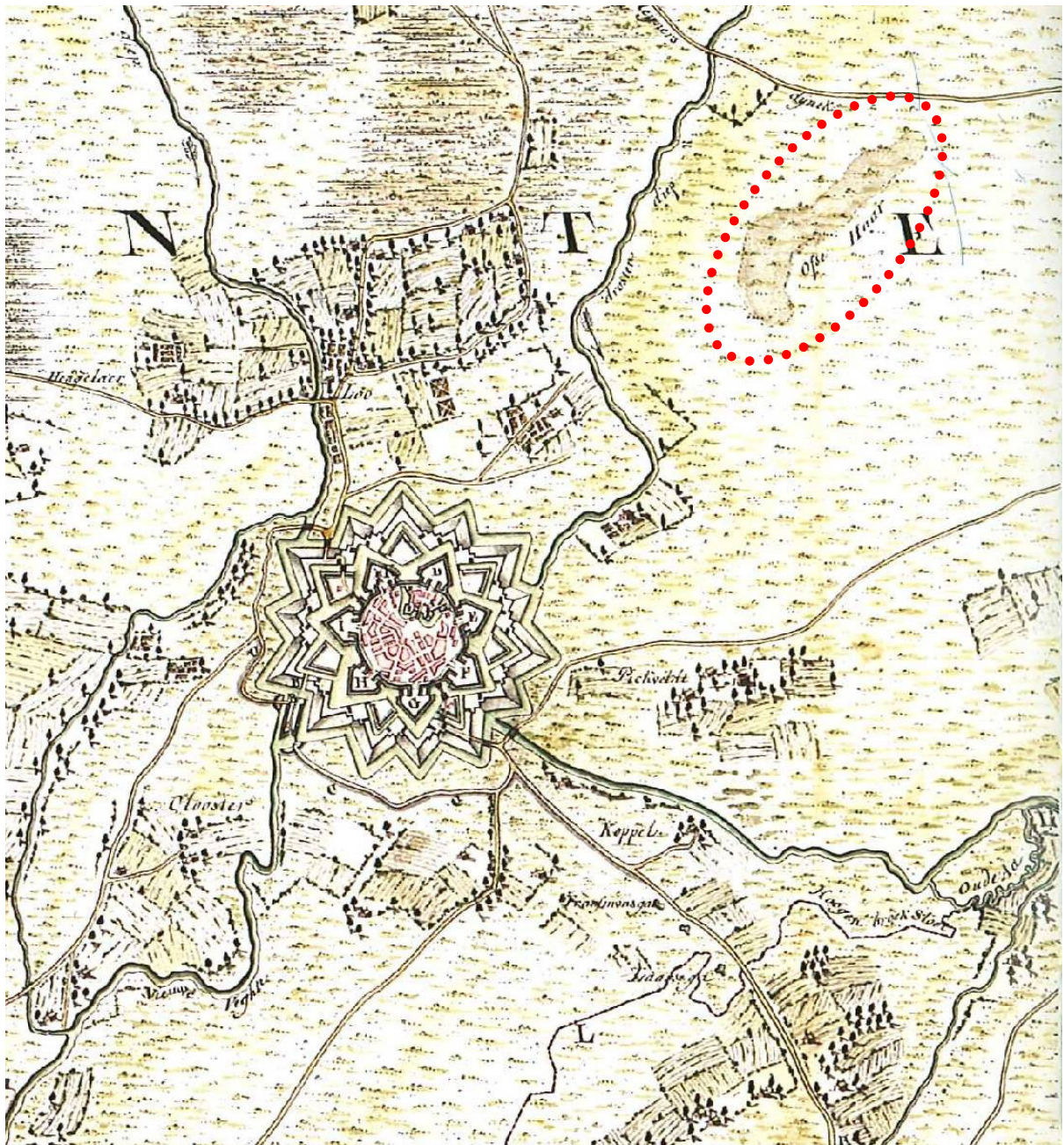

planning connecting
respecting
the future

bron: Topografische Dienst 1992. Grote Provincie Atlas Drenthe 1:25 000. Blad 107. Wolters-Noordhoff Atlasproducties Groningen

Bijlage 2

Historische kaart 1781

Projectnummer DR 254182	Datum 06-02-09	Bijlage	Formaat A4	GAR-nummer 748	CIS-code 33401	Getekend HB	Controle MO	Accoord JJH	Schaal
----------------------------	-------------------	---------	---------------	-------------------	-------------------	----------------	----------------	----------------	--------

Project
IVO noodberging Ossehaar

Oprichtgever
Waterschap Velt en Vecht

Onderdeel
 Historische kaart 1781

Noord Postbus 29, 9400 AA Assen, T +31 592 33 88 99, F +31 592 33 06 67

planning connecting
 respecting
 the future

bron: Versfelt, H.J. 2004. Kaarten van Drenthe 1500-1900. Blad 50.

Bijlage 3

Historische kaart 1773-1794

Projectnummer DR 254182	Datum 06-02-09	Bijlage 3	Formaat A4	GAR-nummer 748	CIS-code 33401	Getekend HB	Controle MO	Accoord JJH	Schaal
----------------------------	-------------------	--------------	---------------	-------------------	-------------------	----------------	----------------	----------------	--------

Project
IVO Noodberging Ossehaar

Oprachtgever
Waterschap Velt en Vecht

Onderdeel
 Historische kaart 1773-1794

Noord Postbus 29, 9400 AA Assen, T +31 592 33 88 99, F +31 592 33 06 67

planning connecting
 respecting
 the future

Bijlage 4

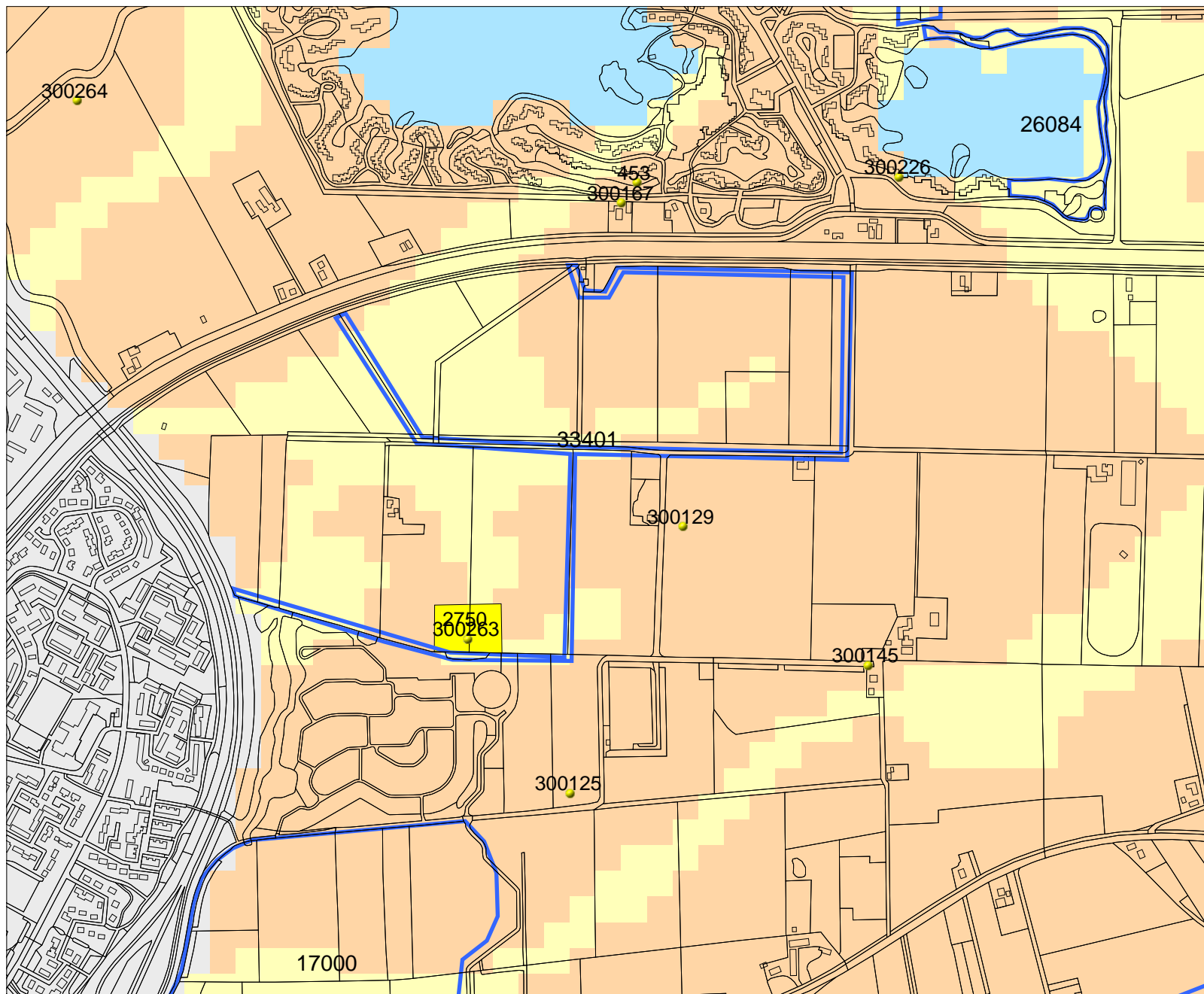
Archeologische basiskaart

IVO noodberging Ossehaar

06-02-2009

Archeologische basiskaart

249860 / 521833

247503 / 519907

Legenda

- VONDSTMELDINGEN
- WAARNEMINGEN
- TOP10 ((c)TDN)
- PLAATSNAMEN
- ONDERZOEKSMELDINGEN
- HUIZEN
- MONUMENTEN**
  - archeologische betekenis
  - archeologische waarde
  - hoge archeologische waarde
  - zeer hoge archeologische waarde
  - zeer hoge arch waarde, beschermd
- IKAW**
  - zeer lage trefkans
  - lage trefkans
  - middelhoge trefkans
  - hoge trefkans
  - lage trefkans (water)
  - middelhoge trefkans (water)
  - hoge trefkans (water)
  - water
  - niet gekarteerd
  - PROVINCIES

Archis2

rijksdienst voor
archeologie,
cultuurlandschap
en monumenten

ONDER
NORM
LTUUR
NIEUW
SCHAP

Bijlage 5

Scheidsloot in historische bronnen

De scheidsloot tussen Dalen en Coevorden

Enige informatie:

Op 22 juli 1276 sloten het klooster Maria in Campis in Assen [zij waren pas enkele decennia vertrokken uit Coevorden] een akkoord met de burenen van Dalen over de venen tussen Padhus en Venehus. De burggraaf van Coevorden deed o.a. met Drentse overschulte van Eelde een uitspraak in het conflict. [ik bedoel met de term overschulte dat de schulte van Eelde lange tijd de schulte was over heel Drenthe. Later namen de burggraven die functie als iudex over.]

Op 4 mei 1315 [stilus veteris] werd een akkoord gesloten tussen burggraaf Reinold I en het klooster Maria in Campis in Assen over de verdeling van Het Broek tussen Venehus [ten westen van Dalen] en Pathus nabij Schoonebeek. Mogelijk is er dan al sprake van een voornemen tot afgrenzing tussen de marke van Coevorden en Dalen. Het blijkt dat daar Friezen wonen.

Op 26 mei 1341 [s.v.] maken het klooster in Assen en Reinold II een volgende afspraak over het bezit tussen Venhus en Pathus.

In ieder geval is er meer dan honderd jaar strijd gevoerd tussen de Coevordenaren en de burenen van Dalen over eigendom en gebruik van de lagere veen gebieden tussen Dalen en Coevorden. Deze kwestie is pas in de zeventiende eeuw afgesloten.

In diverse documenten is er sprake van twee sloten of beken als grens tussen de twee marken. Deze bronnen dateren uit de 16^e en begin 17^e eeuw. De Dalenaren waren geneigd alle gronden buiten de toenmalige Drentse poort [bij het huidige Weeshuis gelegen] te beschouwen als hun markegebied. Een grens beschrijving ligt veel noordelijker. De kapel Hulsvoorde ligt op de grens van Drenthe en de heerlijkheid in 1402. Dan doet Reinoud IV daar afstand van Drenthe. In het landrecht van 1412 wordt die grens vermeld. Bij de kapel ligt een zogenaamde Landweer een duidelijke grens dus, al of niet kunstmatig aangelegd. Volgt de Hulsvoorderdijk met een speciaal daar geplaatste steen, zoals die elders in Drenthe ook als markescheiding werd aangewend. [Uit ordelen van drost en etten blijkt dat diverse conflicten door de Dalenaren zijn verloren. Op de grens staan bovendien vijf herkenbare stenen kruisen]] Boven, dus ten noorden van de Poppenhaar ligt **een sloot** en wal gegraven door de burenen van Dalen om een stuk land dat de burenen aan hun schulte Arend van Steenwijk hebben verkocht in de tijd van drost Jan Stelling [tuusen 1471 en 1499] .

De vraag is hoe ver gaat die sloot / Ligt deze uitsluitend om een stuk land, maar het is de eerste sloot als grens.

Verder naar het oosten en afbuigend naar het zuiden komen we aan wat waarschijnlijk het begin van de scheidsloot is geweest tussen het Hennebroeck en het Clinkerbroeck. De Clinkerbroeck acht ik een ouder naamsversie van het later Klinkenvlier. Immers een Gerardus Klinke was markegenoot van Coevorden en woonde in 1315 op Weijerswold, dat even te noorden van Klinkenvlier is gelegen.

Deze sloot is waarschijnlijk de '**sloot ofte graeven, genaempt de Monnickergraven**' van het Coeversche Moer [het retentiegebied van het waterschap en het abusievelijk benaamde woonterrein de Ossehaar] en het Drostebroeck [= Weijerswold] naar het Hennebroeck dat ergens bij het Matmegoor d.w.z. boven en opzij van Poppenhaar is gesitueerd]

Dit moet dus de Scheidsloot zijn, die gelet op de naam zal stammen uit de akkoorden tussen Assen en de burggraven. Maar misschien al eerder kan zijn gegraven. De landen gelegen ten

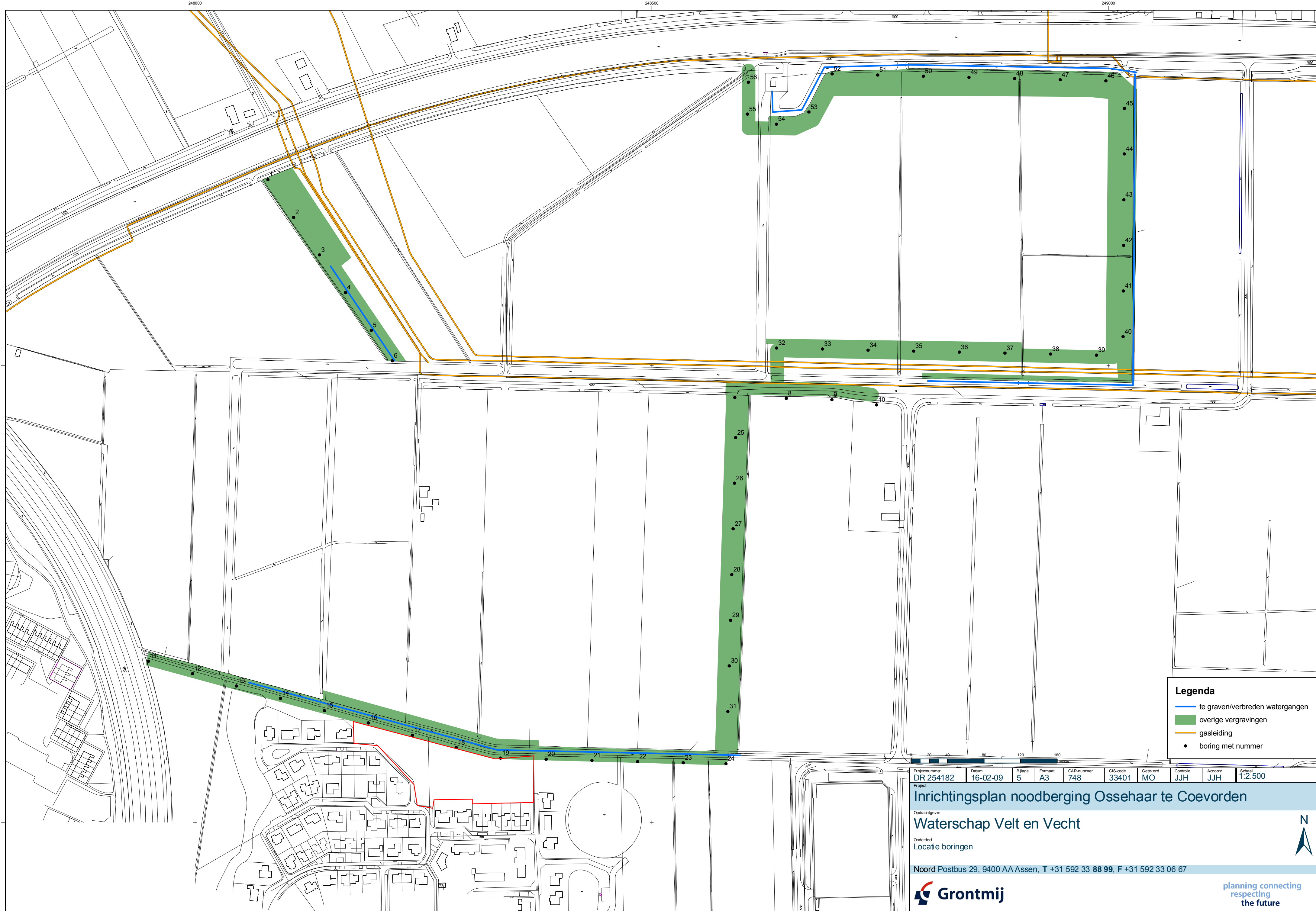
zuiden van de Monnickegraeven behoren tot het grondgebied van Coevorden en ten noorden ervan tot de markegebieden van Dalen. Het is niet aan te tonen maar het zou me niet verbazen als de in 1315 aanwezige Friezen als landontginners [cfr. Ruinerwold] de scheidsloot mede hebben aangelegd. De Scheidsloot is dus een opmerkelijke oude grensscheiding die verdient behouden te blijven.

Auteur: Dhr. G. Kleis

Bijlage 6

Locatie boringen

Legenda

- te graven/verbreiden watergangen
- overige vergravingen
- gaseleiding
- boring met nummer

Projectnummer DR 254182	Datum 16-02-09	Blz 5	Formaat A3	GAR-nummer 748	CIS-code 33401	Gekend MO	Controle JJH	Accoord JJH	Schaal 1:2.500
----------------------------	-------------------	----------	---------------	-------------------	-------------------	--------------	-----------------	----------------	-------------------

Inrichtingsplan noodberging Ossehaar te Coevorden

Opdrachtgever
Waterschap Velt en Vecht

Onderdeel
Locatie boringen

Noord Postbus 29, 9400 AA Assen, T +31 592 33 88 99, F +31 592 33 06 67

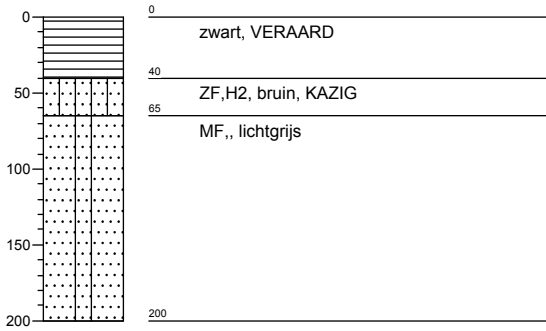
planning connecting
respecting
the future

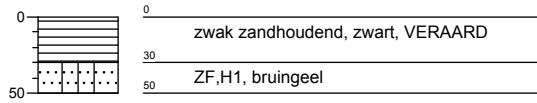
Bijlage 7

Boorprofielen

Boring 1

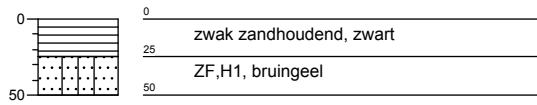
Boring 2

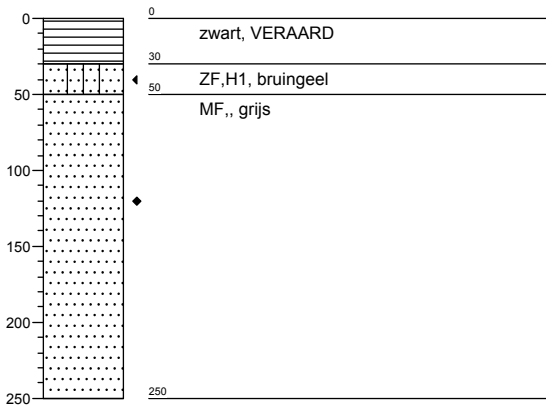
Boring 3

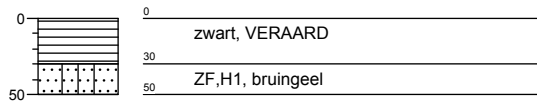
Boring 4

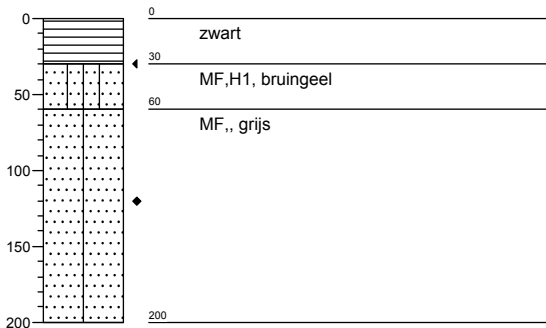
Boring 5

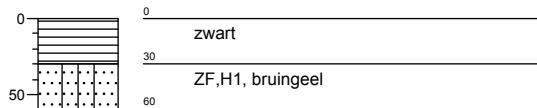
Boring 6

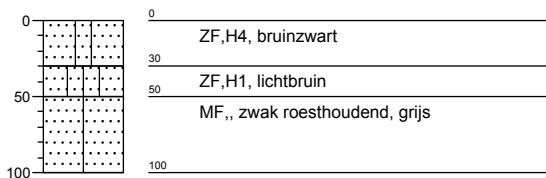
Boring 7

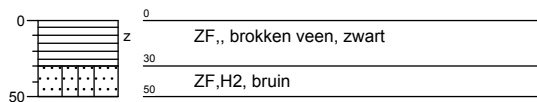
Boring 8

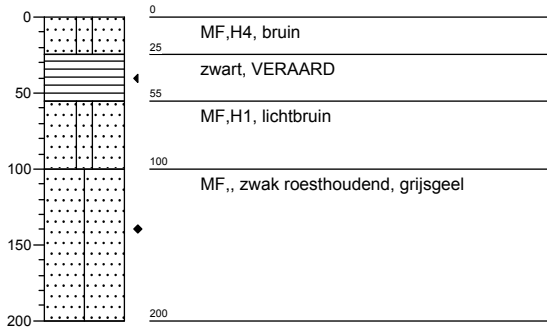
Boring 9

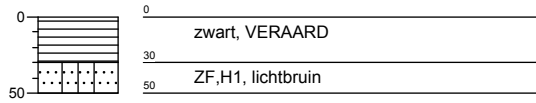
Boring 10

Boring 11

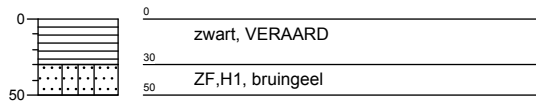
Boring 12

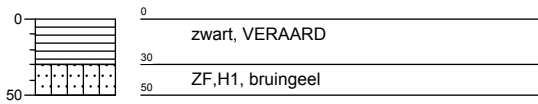
Boring 13

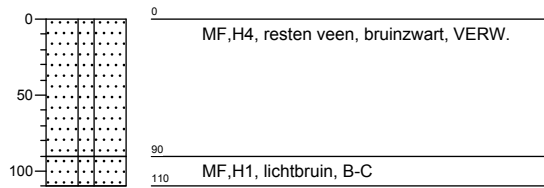
Boring 14

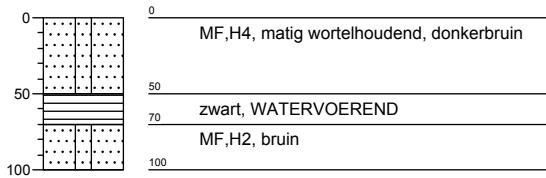
Boring 15

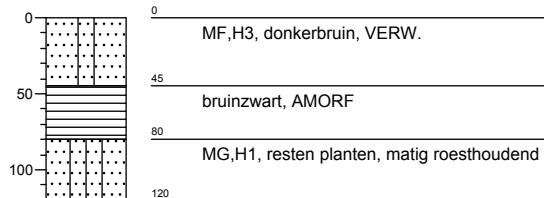
Boring 16

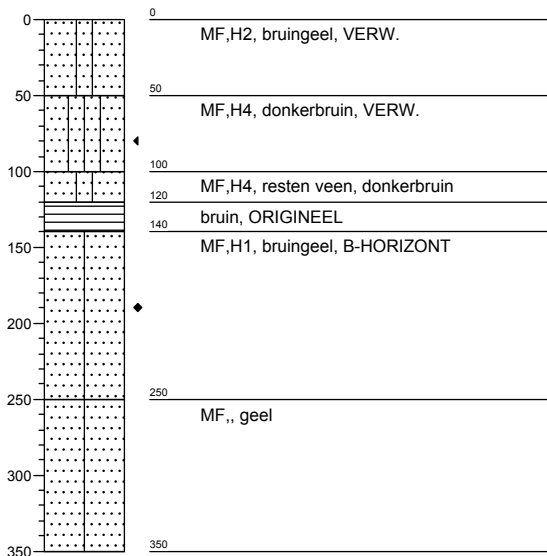
Boring 17

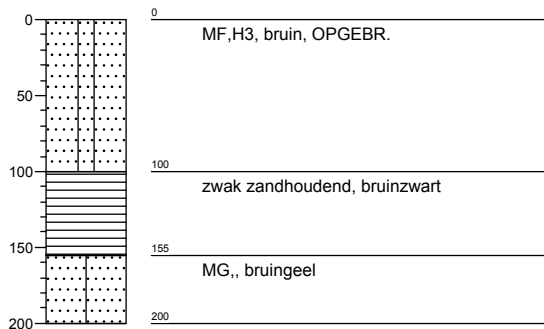
Boring 18

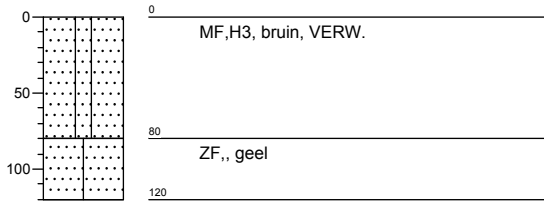
Boring 19

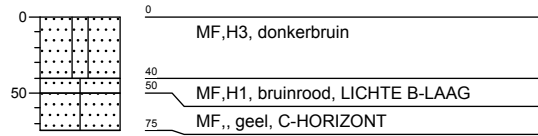
Boring 20

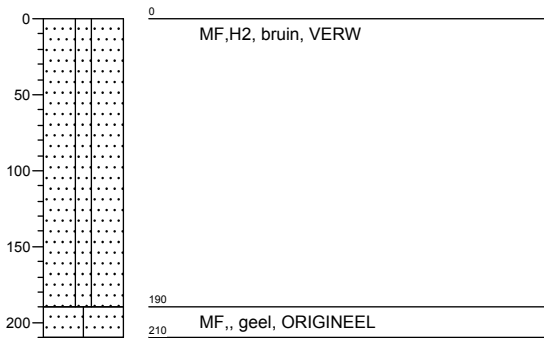
Boring 21

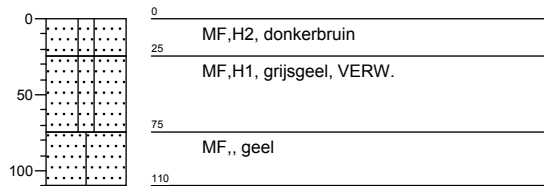
Boring 22

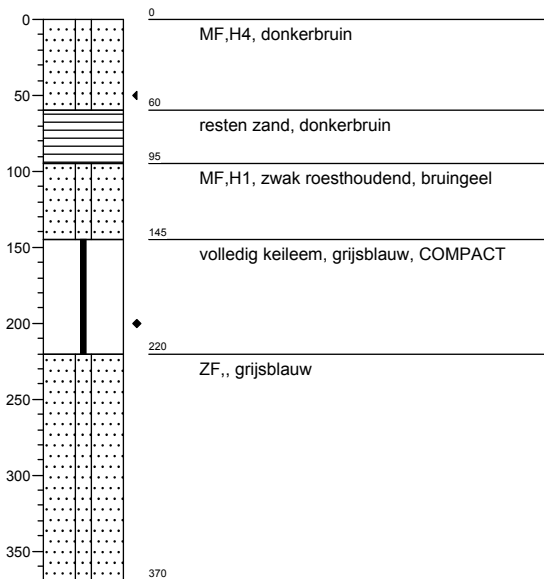
Boring 23

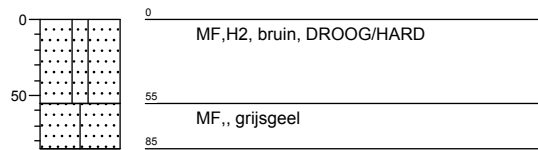
Boring 24

Boring 25

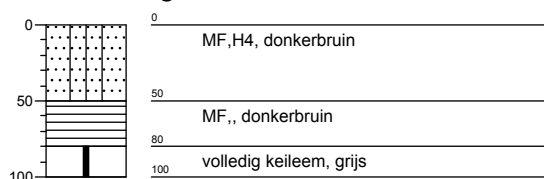
Boring 26

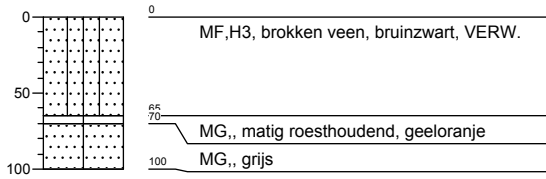
Boring 27

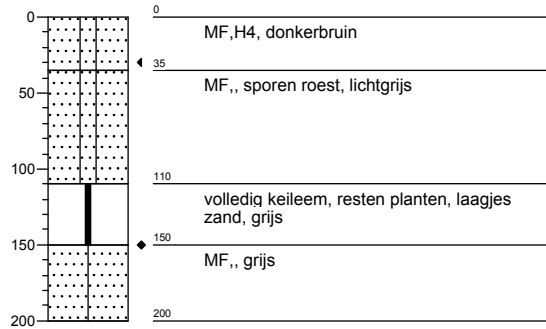
Boring 28

Boring 29

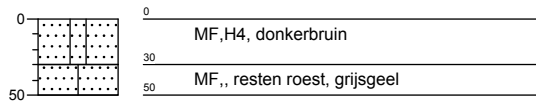
Boring 30

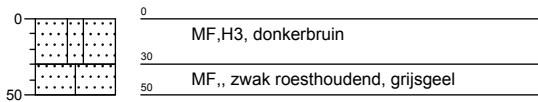
Boring 31

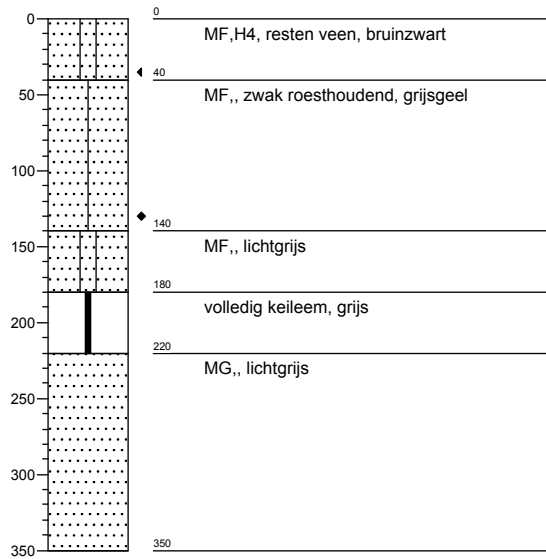
Boring 32

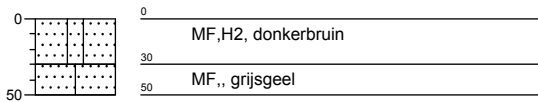
Boring 33

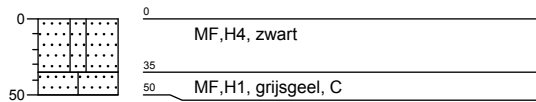
Boring 34

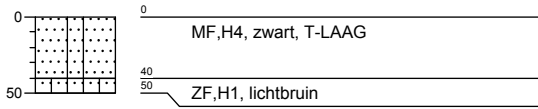
Boring 35

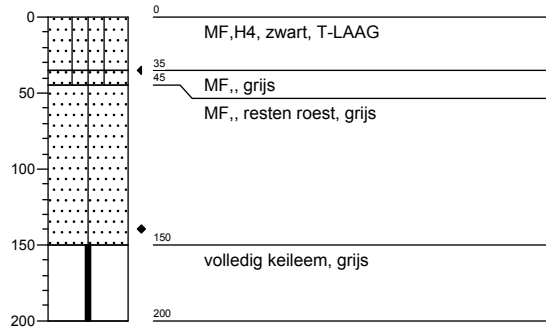
Boring 36

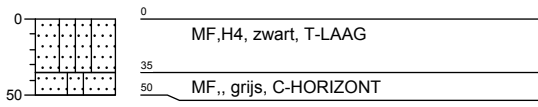
Boring 37

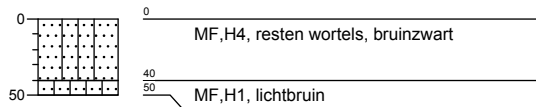
Boring 38

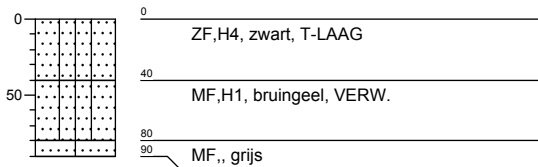
Boring 39

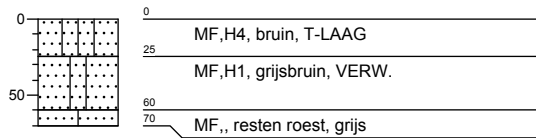
Boring 40

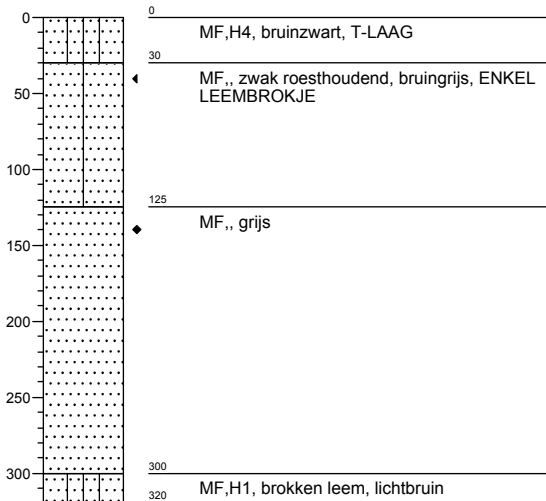
Boring 41

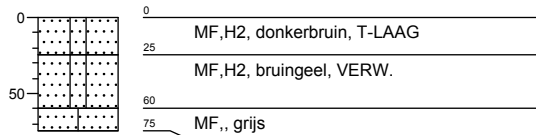
Boring 42

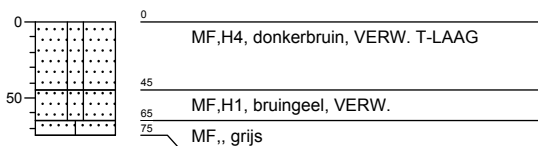
Boring 43

Boring 44

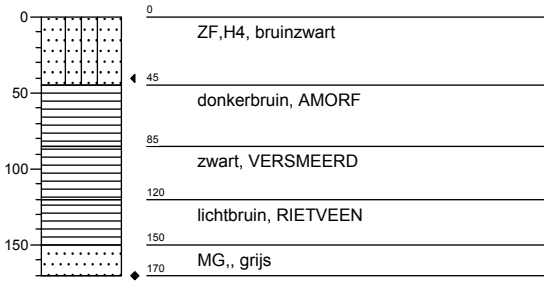
Boring 45

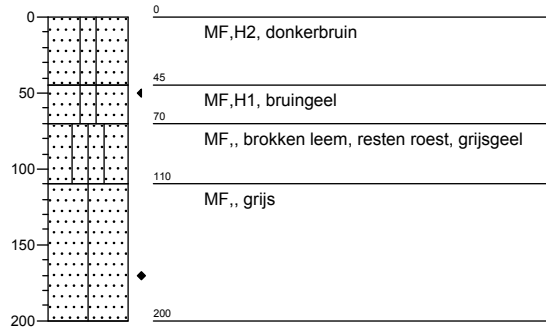
Boring 46

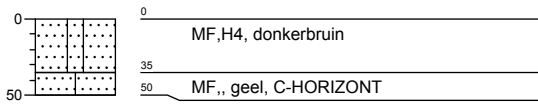
Boring 47

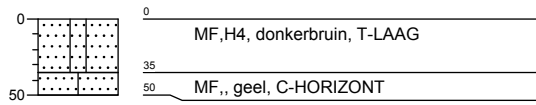
Boring 48

Boring 49

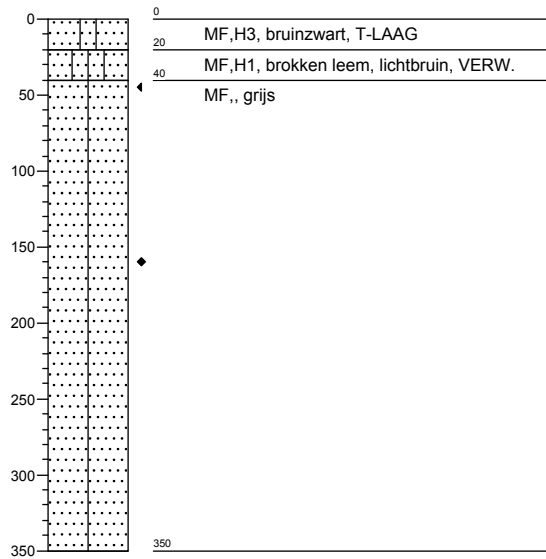
Boring 50

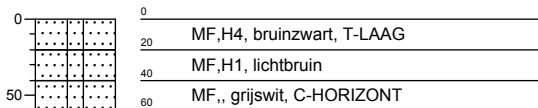
Boring 51

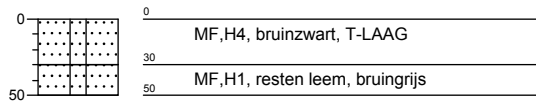
Boring 52

Boring 53

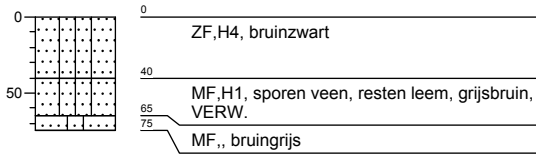

Boring 54

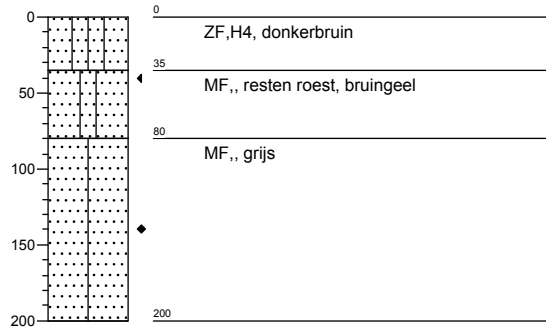

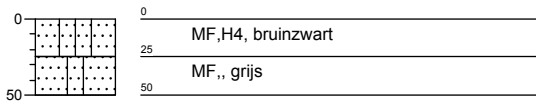
Boring 55

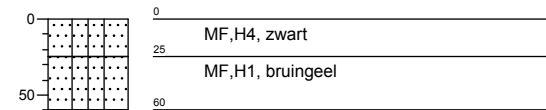
Boring 56

Boring 57

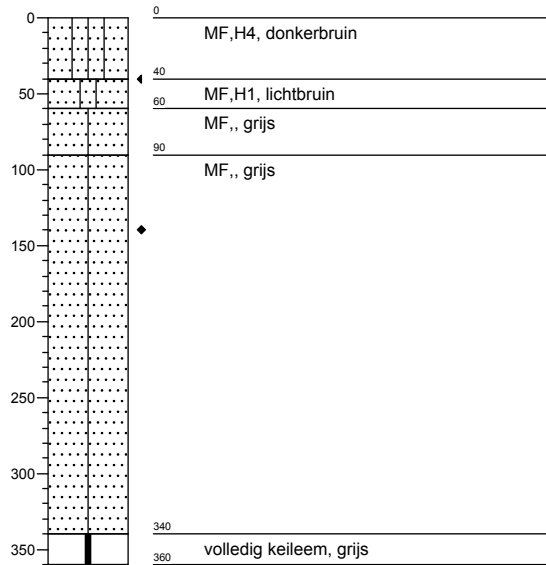
Boring 58

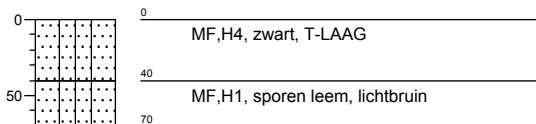
Boring 59

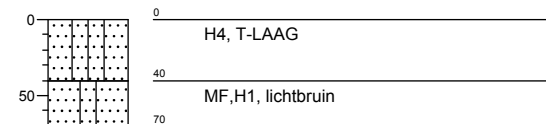
Boring 60

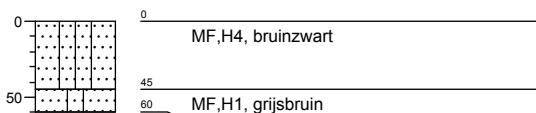
Boring 61

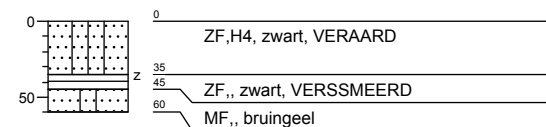
Boring 62

Boring 63

Boring 64

Boring 65

